

Valent József

Pofozkodás vezényszóra

Hó van, keményre fagyott porhó. A hőmérő higanyszála elérte a mínusz tizenötöt. A forgószelel hókupacokat rakott a kerítés tövébe, és betemette a légóárkot. Acélkék alpesi hideg zúdul a városra, átszelel a Diák hiányos öltözékén, behatol a csontjáig, a Diák megborad, keze könyökig merül a zsebébe. Az osztály az intézet udvarán ténfereg, friss nyomokat tapos a közel félméteres hóba. Egy macska a kerítés tetején egyensúlyoz, nagyokat nyom rajta a haragos szellőkés. Valaki megcélozza, a megrémült állat szaporázza lépteit. Kratyti, a tornatanár meleget lehel a kopott bőrkesztyűbe, felhúzza. Éles sípszó hasít a levegőbe, a Diák hirtelen megáll, merev-mozdulatlan vár, majd vezényszóra tapossa a havat, ki-ki a maga helyén, ahol a sípszó érte. Ha jól ledöngölték egy helyen, odébb állnak. Nagy az udvar, akad taposni való, a lábat is szüntelen mozgatni kell a hideg miatt. Van aki szabályos köröket alakít, az óramutató járásával ellentétes irányban halad, jobb lába állandóan friss nyomot készít, bal a már taposottat döngeti tovább. Mások is utánozzák, néhány perc és kört készít az egész osztály. A körök gyorsan nőnek, néhol összeérnek. Van aki havat rüg a más körébe, amaz visszarúgja. Vita keletkezik. A tanár intézkedik. Mindenki csak az óramutató járásával ellentétes irányba haladhat, lélegezni is csak az orron keresztül szabad. Újabb körök készülnek, senki sem tudja mire jó ez. A Diák cipője telemegy hóval, mutatóújjával igyekszik kipöckölni belőle, nyög, ahogy lehajol. Valaki fenéken rügja, orral bukik a hóba, amikor föltápáskodik, összeakaszknak. Újabb éles sípszó, a Diák mozdulatlan áll a kör közepén, taknya megered, nem mer a zsebkendőért nyúlni. Mindenki áll a saját körében, frissen ültetett facsemeték. A tanár érthetetlenül ideges, parancsokat osztogat indultatos hangon, a hó tompítja a hangerőt. Tilalmak özöne zúdul az osztályra, a tilalom keveredik a hideggel. A tanár közli, hogy magára hagyja az osztályt, halaszthatatlan ügyben elmegy. Jakab lesz a megbízott, a körök készítését folytatni kell. Csengetésig senki sem hagyhatja el az udvart, az osztályterembe tilos fölmenni. Érthetetlen. A tanár hangja félelmetes. A Diák térde egyre nagyobb kilengésű rezgéseket végez, a két térd rezgése nincs szinkronban. A könyöke is ciferázik. Otthon van ciferája, a szomszédban csinálta egy sánta asztalos, halcsonttal pengeti vagy laposra faragott lúdtollal. Itt nem ismerik zenei ambícióit, csak jellegzetes hegyvidéki járását és az átlagon aluli szűkszávúságát, gúnyolják a tájszólásáért, ilyenkor, ha beleloalja magát, mérgében beleharap saját tenyerébe. Jakab átveszi a parancsnokságot, megindul a taposómalom, folytatódik ott, ahol abbahagyták. A facsemeték adótt jelre mozogni kezdenek; álló filmkockák, majd sebes, eszelős körbefutás kezdődik. Valaki magas lábemeléssel ütemesen dobogni kezd, az ötlet ragadós, dobog az egész osztály. Az udvar közepén van a legnagyobb kör, ebben már öten futnak,

azután egyre többen. Valaki gáncsot vet a másiknak, torlódás keletkezik, sokan összeszaladnak, más körből is átvetik magukat, egy gubanc az egész osztály. Jakab füttyül, nyálat erőlködik a sípjába, azután kiabál, erei ki-dagadnak. A tanár már elment. A kiskapu a légoárok mellett van, az árkot még az ősszel ásták, akkor is Jakab volt a parancsnok. Nehéz zúgású repülők húznak el a város fölött, hangjügből következtetni lehet a terhük-re, áthúznak a zeniten, kitekeredik a Diák nyaka, ahogy nézi. Mások is fölállnak, porolják a havat magukról, közben kémlelik az eget. A repülők távolodnak, még egy mélyet bömböl az ég alja, a semmibe vesznek a kis pontok. A tanár már messze járhat, de itt maradt a parancsa: a körök készítését folytatni kell, tilos az udvart elhagyni, tilos a tanterembe fel-menni! Jakab rendezné a sorokat, szervezné a taposást, de már ügyet sem vetnek rá, az egész osztály tétován ténfereg. Itt-ott csoportok verődnek össze, unatkoznak, dideregnek, behúzott nyakkal álldogálnak, zsebben tartják a kezüket. Összesúgnak néhányan, cinkos mosoly jelenik meg az arcukon, meg akarják verni Jakabot. A Diák vállalja a rábízott feladatot, óvatosan négykézlábra ereeszkedik Jakab háta mögött, várja, hogy át-lökjék rajta. Jakab elé lopakodnak a többiek, feltartják szóval, el akarják terelni a figyelmét, várják a megbeszélt jelet. Újabb repülőzaj érkezik. Alacsonyan jönnek, eszeveszett sebességgel, majdnem leverik a kémé-nyeket. Vadászgépek. Amilyen hirtelen megjelentek, olyan gyorsan el is tűnnek. A diákfejek követik a mozgásukat, egyszerre, fordulnak, mintha láthatatlan dróttal egy kéz irányítaná. A Diák föláll Jakab háta mögött, siet melegíteni a kezét, az akció elmarad. Nagy a hideg. A kezét a szájába dugja, hangosan lehel rá a meleget, ujjain végigcsurog a nyál. Azután egyszerre rázza mind a kettőt, menjen beléjük kevéske vér. A lába is fázik, jobb lába orrával a bal sarkába rugdos, azután fordítva. A fülének már vége, úgy érzi, ha hozzányúl, menten letörik. Csak nagyon óvatosan helyezi melléje a gémberedett ujjait, ne érje közvetlenül a metsző szél. A sapkáját jól a fülére húzza, elreped a varrásnál, kilátszik vastagszálú, rőt haja. A sálján is igazít, szorosabban csavarja a nyaka köré, de hasz-talan, a szél goromba játékot űz vele. Hazagondol a téli estékre, amikor még nem gyújtottak lámpát, a kis széken a tűzhely előtt ült és hosszú perceken át bámulta a parázs vörösös izzását, hallgatta a fa pattogását. Otthon volt az egész család, alig szóltak egymáshoz, csak a fa beszélgetett és ez olyan jó volt. Most a kezét mélyen a zsebébe süllyeszti, de még meg sem melegszik az, jelentkezik az inger, vizelni kell. Félre húzódik, de alig találja, amit keres, érzéketlenek az ujjai. A taposatlan hóba sárga pöttyök-ből álló íveket rajzol, szerelme nevét igyekszik leírni. Valaki megdobja őt hátulról, kis időre abba hagyja, amit csinál, azután minden rendben. A sliccel van a legtöbb baja, vastag, merev a nadrágja, különösen némely helyeken. Megkérdezik, segítsenek-e, vagy küldjék a Rozikát, ő azonban a dobálót keresi. Heccelődve mondanak neki egy-két nevet, ha nem lenne farkasordító hideg, jól belelovalnák őt, és mérgében megharapná saját te-nyerét. A hideg elviselhetetlen. Ledobogják lábukról a havat, lehajtják a gallérokat, elindulnak fel a meleg tanterembe.

Az épület kétemeletes. A másodikon vannak az internátusi szobák, az elsőn a tantermek, a földszintre kerültek a szertárak, nevelői szoba, az igazgatói iroda és a pedellus lakása. Középen széles lépcsők kőkorláttal, hasas oszlopokkal. A földszinti oszlopon jókora csengő, harangnak is beillenek a Diákék falujában. A Diák alája áll, szokásához híven nagyot ugrik, hogy elérje a csengő nyelvét. Nagyot kondul a harang, meg egy kicsit is ráadásnak. A Diák kettesével szedi a lépcsőket, hogy utólérje a többieket. A tanár megérkezett az udvarra, az óráját nézi. Az arca vörös, vagy a hidegtől, vagy a dühtől, egyelőre nem lehet eldönteni.

A tanteremben két történelmi kép van: II. Lajos királyt megtalálták a Csele patakban. Néhány nemes a lepedő fölé hajol, azon fekszik a halott király. Egy nemes az előtérben gugol, feneke az osztály felé, másik áll, sudár termetű, óriás, ókori görög szobor, diszes, tollas kucsmáját magasra emeli, mintha sólymot tartana. Másik kép: leégett erdőszélen csontvázak bújnak ki a földből. Meggyötört bőrarcukon túlvilági fájdalom. Hátralát, azon farkasok, fölöttük keselyűk. Tűztől vörösödik az ég alja. Címe: Tártárjárás után. A tanár az osztály előtt, pálca a kezében. A képeket nézi, arcán nemzeti fájdalom, fogait összeszorítva visszofojtott indulattal beszél.

— Sötét, komor felhők tornyosulnak hazánk ege fölött, és ti itt ültök a meleg tanteremben? Pimaszok! Reszketett az inatok? Egy-két fokoska-mínuszocska? Az is valami? Kissé nyikorog a hó, leszáll a varjú a faluszélen lócitromot enni, és ti dideregve bújtok a kályha mellé? Anyátok szoknyája mögé nem bújnatok? Klozetvitézek! Anyámasszony katonái! Én is voltam fiatal, én is fáztam, de már nem fázom. Nekem is remegett a nadrágom, de már nem remeg! Kinn a harctéren étlen, szomjan áll a vártán a dicső honvéd, az sem remeg! Megfagyott? Az lehet, de nem remeg. Ellenség a lövészárookban? Sztalinorgona? Raták a levegőben? Sortűz? Szőnyegbombázás? Az semmi. Az igazi ellenség a tél, a velőt fagyasztó hideg, Hallottatok Bonapartérról? Miért vesztett? Mert nem voltak edzettek a katonái, és nem számítottak a kemény orosz télre. Az első világháborúban százával fagytak meg a magyarok is. Szibéria. Kilóra mérik a tejet. Magyar anyák dicső fiai ott fagytak meg a hómezőn. Lefagyott a fülük, megfagyott a lábuk. Kész. Nincs többé ember. Győzni nem lehet fagyott katonákkal. Jött a második világháború. Kivirágzott vagonokban énekelve indult a honvéd a harctérre. Magyar anyák a fiúkat, magyar lányok a kedvesüket búcsúztatták könnyes szemmel, zsebkendőt lobogtatva: Jóska, ha majd fázik a kezed, dugd jól a zsebedbe! Köhögött a vonat, mondom köhögött, azután elindult. Jóska tovább énekelt, az anyák tovább sírtak. Eljött a tél, Jóska írja a levelet: Kedves Mariska! Nem a kezem fázik, hanem a lábam, hová dugjam? Ne kuncogj! Nem vicc ez! Ezer éves drága hazánk jövője, nemzeti sorsunk függ attól, hogy hová dugja. Létünk, nem létünk forog kockán! Lábunkban a haza sorsa!

Osztály vigyázz! Pihenj! Széket betenni! (A székek bekerültek a rajzasztalok alá.) Osztály vigyázz! Vigyázz közben nincs mozgás! Bokát össze, lábfejet szét, kezet a combra, középsőujj a nadrág varrásán legyen. mellet ki, hasat be, testsúly a lábfej felett, kissé előredőlni, fejet fel, nem legelni! Kezeket mell-hez! Helyben járás. Osztály in-dulj! Bal-jobb-bal...

bal . . . bal, egy-kettő-egy, . . . egy . . . egy, széna-szalma-széna, . . .
széna . . . széna . . . Nóta az élen!

Rigó, rigó, sárga rigó felszállott a fára.

Azt fütyüli, azt dalolja, elhagyta a párja,

Én is olyan árva vagyok, mert be vagyok zárva (Hová te!)

A soproni háromemeletes preparandiába.

Osztály . . . állj! Mi volt ez? Mi volt ez? Géppuska? Úgy ropogott, mint a feneked. Ha így megy, itt gyakorlunk egészen estig. Éjjel is gyakorlunk. Én nem tudom, ne vitatkozz! Vigyázz van, leragadtál a padlóhoz. Pihenj! Vigyázz! Milyen ez a sor? Bokát össze, lábfejet szét, kéz a combhoz simul, nem lánycombhoz, miért kuncogsz, hasat ki, mellet be, fordítva, mellet ki, hasat be, fejet fel, büszkén, még büszkébben, nem vagy te ló, testsúly a lábfej felett, kissé előre dőlni. Jobbra át egy . . . kettő. Balra át egy . . . kettő. Hátra arc egy . . . kettő. Pihenj! Széket kihúzni! Új le! Figyelem! Egy kis elmélet következik. Amit most mondok, mindenki számára tanulságos. Ismételd! „Tanulságos”. Én most élek másodszor. Hányadszor élek? „Másodszor” Vannak akik többször is élnek, nekem elég kétszer. Először római katona voltam. Melyik volt a világtörténelem legbátrabb, legelszántabb, legképzettebb katonája? „A római katona”. És miért? „Mert időben megelőzte őt a spártai.” Ugy van. A spártai volt a példakép. Katonának születni kell. A satnyakat, csenevészeket el kell pusztítani, ledobni a hegyről, csecsemő korukban kitekerni a nyakukat. Elválni. Nyassz. Előbb elszedni az anyjuktól, ne nyavajogjon körülötte az a nőstény, mert abból nem lesz vérbeli, amolyan fogdmeggyerek, csak anyámasszony katonája. Mi lesz belőle? „Anyámasszony” Igen. Közös táborok. A gyerek csinálja a sátort és a fekhelyet nádból, járjon térdig iszapban, vágja meg a kezét a sás, folyjon a vére, ne féljen a vértől, milyen katona az, aki elájul? Milyen? Zsebből ki a kezed! Ki a kezed, ha velem beszélsz! Kilépni. Kilépni! Feküdj! Föl! Feküdj! Föl! Milyen katona az, aki elájul? „Anyámasszony katonája”. A jó katonának szabad-e lopni? „Lopni kötelező, csak ne vegyék észre”. Bravó! Bravó! Hazudni? „Isten és a haza érdekében mindenekelőtt.” Mi fáj? „Trianon” Miben hiszel? „Hiszek Magyarország föltámadásában”. Bravó! Lelépni! Osztály vigyázz! Lássam, hogyan állsz a lábodon. A pipaszáron. Néhány fok mínusz kiszidolozta az orrodát? Zsebkendőd nincs? Tenyeredhez törlőd? Vigyázzban nem törlőd! legfeljebb lenyalod, de még azt sem. Vigyázzban a nyelved sem mozdul! Mellett ki, hasat be! Középső ujj a nadrág varrásán legyen. Mi a baj? Mit motyogsz? Nincs varrása a nadrágnak? Milyen nadrág az? Nem magyar nadrág? Idegen? Kém? A kémek elfogása minden magyar hazafi szent kötelessége. Köztetek nincsen kém? Kémek kilépni! Várok! Ötig számolok. Legjobb, ha feladja magát, enyhítő körülmény. Tehát kém nincs, de rend és fegyelembontó az van. Ki szegte meg a fegyelmet? Mindenki? Ki jött fel elsőnek az én parancsom ellenére? Jelentkezzen! Nincs mersze? Így is jó. Megjegyzem magamnak. Jakab! Kilépni!

Jakab merev testtartással, díszmenetben hátulról előre jön, sapka a fején, szögletes balraátot csinál, élesen csattan a bokája, villámgyorsan

tiszteleg. A tanár jelentést kér, Jakab alázatosan jelent. A bűnöst nem tudja megnevezni. Újabb tisztelgés, így kerül az osztállyal szembe, megnyújtja az első lépést, a többit már csak lazán üti, helyresiet. A tanár megígéri, hogy megbünteti az egész osztályt anélkül, hogy kisujjal is valakihez hozzányúlna. Vigyáztt vezényel. A székek becsúsznak az asztalok alá. A kezek ökölbeszorulnak a mellre kerülnek. Helyben járás. A fiúk nyomják, magas lábemelés, térdük az orrukig feljár, kezük a fejükre lendül, ott összekulcsolódik. Egyszerre lépnek, óramű pontosságú, kopogó gépezet, kiszáradt kérgű, fagyos bakancsok, hólevétől tarjagos csizmák.

Az óráról közben kicsengettek. A tanár úgy tesz, mintha nem hallaná, utolsó óra volt, idő van bőven. Az egyenletes menetelés felnagyítja a százéves épület önrezgését, a diákok érzik, hogy velük menetel az egész padló. Vezényszóra megállnak. A megállás szabályos, két hangsúlyos csattanás. Egy-két térd megremeg. Újabb büntetésforma következik. A kezük még a fejükön marad, így nehezebb és akrobatikusabb a gyakorlat. Mindenki egy lábra áll, és azon is marad egészen az újabb parancsig. A tanár végigjárja a sorokat, ha valakit csaláson ér, belerúg a bokájába. Pálca suhog a levegőben. A térdek rogyadoznak. Néhányan egyensúlyukat veszítve kalimpálnak, ilyenkor széttárják a karjukat, amíg súlypontjuk meg nem nyugszik. Ha ez sikerül, sietve visszarakják a kezüket a fejükre. Néhány perc ezzel megy el, mindössze annyi változás van, hogy közben újabb parancsra lábat váltanak. A tanár vizsla szemekkel jár-kei a sorok között, ha hátat fordít, sietve pihentetik lábfejükön a levegőben lógó másik lábukat. Végre mindkét lábukra állhatnak, de akkor jön a guggoló-állás, pontosabban félig guggolás. A karok először is lekerülnek a csípőre. Ennek a büntetésnek az a titka, hogy kizárólag lassan szabad végrehajtani. Centiről centire süllyed a törzs, amely közben szigorúan függőleges marad, a fej sem mozdulhat. Van egy kritikus pont valahol a félúton, ahol olyan helyzebe kerül a comb és a lábszár izma, hogy mindkettő a legkisebb erő kifejtésre képes. és egyik sem tudja segíteni a másikat. A tanár gyakorlott, pontosan érzékeli ezt a helyzetet, ott állítja meg a mozgást. Az érzés ebben a helyzetben olyan, mint a két emelet közé szorult lift utasaié, vagy le, vagy föl, de minél hamarabb. Jó időt töltenek így, amikor elhangzik a könyörületes parancs, lemennek egészen a mélypontig. Pihennek egyet, azután megisméltódik minden visszafelé, hogy kezdőd-hessék az egész elülről.

A büntetéssorozat utolsó szakasza a pofozás. Érdekessége, hogy a tanár senkihez sem nyúl, mégis mindenki megkapja a maga pofonját. Meg lehet oldani páronként és tömegesen. Tulajdonképpen a tömeges is páros, csak ennél minden pár egyszerre pofozkodik. Fő előnye, hogy ilyen rövid idő alatt száz, sőt ezer ember pofozását is végre lehet hajtani, hátránya viszont, hogy a minőség annál kevésbé elleörizhető, minél többen csinálják. Ezzel már érzékelné lehet a páros hátrányát is a tömegessel szemben: időbeli veszteség. Leírhatatlan előnye viszont az a lelki hatás, amit a nézőkre, történetesen a többi párosra gyakorol. A nézők viszont visszahatnak a párra, buzdításukkal állást foglalnak vagy az egyik vagy a másik fél mellett, vagy maga a pofozkodás mellett, esetleg ellene. Ez

utobbi viszonylag a legritkább. A Diák és a mellette ülő Bányász volt az első pár. Kiálltak az osztály elé, a katedra és a padok közé, pontosan középre, egymással szemben, kartávolságnyira egymástól, az osztály felé mutatott a válluk. A Bányász majdnem egy fejjel magasabb volt a Diáknál, így a kinyújtott karja éppen vízszintesen tartva érte a Diák fejét, fordítva viszont a Diák keze ferdén fölfelé lendült, hogy megfelelő helyen találja a Bányászt. A pofokodás vezényszóra indult, egyre balkézszel, kettőre jobbkézzel ütöttek. Mindkettőjüknek jó ritmusérzéke volt, egyszerre lendültek a karok, egyszerre csattantak a pofonok. Egy-kettő-egy... bal-jobb-bal... széna-szalma-széna...

Ez még nem verekedés. Ebből úgy hiányzik a megfelelő lelki előkészület, mint só a levesből. A háborút is megelőzi valami ilyesféle, a népeket először gondolatban ugratják össze amikor már izzik a gyűlölet, akkor nyomnak fegyvert a kezükbe. A Bányász és a Diák már nem egyszer verekedtek, de akkor volt miért. A Bányász a Diákot saját anyjával való illetlen cselekedetre buzdította, vagy kankecskének csúfolta. Egyszer a Diák azon is feldühödött, hogy sokszor mondták neki: „De dühös vagy! Nézzétek, de haragos!...” Tényleg az lett. Parancsra verekedni? Nem is lehet. Nem vették komolyan. Már az első csattanások után mosoly gyűlt össze a szájuk szegletén, rövidesen velük derült az egész osztály. Ennek megfelelően a pofonokat is tessék-lássék adagolták egymásnak. Férfi vagy te? Sózz oda neki! Kend meg, ne sajnáld! Ereszd el a kezed bátran, nagy ivben! Kissé dőlj bele, ha adod, lendüljön az egész felső tested! Ne könnyékből üss, vállból! Nagy terpeszt végy, testsúlyod inkább a bal lábon legyen, ragadj a földhöz! Csak tapogatód? Férfiasan keverj le egyet, tiszta szívből! Legalább egyet. Dörzsölj oda! Ez semmi. Erősebbet! Dühösebben! Galambepéd van? Bátorabban!...”

Nem lehetett pontosan megállapítani, hogy a biztatásokra-e vagy merő véletlenül, esetleg a Bányászban amúgy is lapangó virtuskodó hajlam miatt, a Bányász egyre erősebbet ütött. A Diák viszont közismerten hirtelen haragú, azonnal viszonzta. Komoly verekedés kezdődött. A vezényszó is elmaradt. Nagy erejű ütések csattantak most már egyenlőtlen ritmusban. Az osztály fergeteges biztatásba kezdett. A tanulók felálltak a helyükről, a hátul ülők a székekre ugráltak, hogy jobban lássanak. A védekezéssel, az elhajlással sem a Bányász, sem a Diák nem sokat törődött. A Diák sok ponyvát olvashatott, láthatóan arra törekedett, hogy a Bányászt jól állon üsse, vagy gyomorszájon találja. Még a heréje felé is rugdosott. A Bányász viszont nyers erejére alapozott, ritkábban ütött és pontosabban talált. Véresek lettek mind a ketten, a Bányásznak a szájából, a Diáknak az orrából buggyant ki a piros, szétkenték egymás képén. Véres lett az ingük, a kabátjuk is, az olajos padló is. Akkor megszólalt a sziréna, félelmetes vijjogással jelezte, hogy ellenséges gépek közelednek a város felé. Lépések ajtócsapkodások, kiáltozások hallatszottak a folyosóról. Valaki idegesen rángatta az iskolacsengő húzókáját, szaggatott csengetés jelezte a légiriadó kezdetét. Az osztályban a diákok fölugráltak a helyükről, az ajtó felé tódultak. A nagy kavarodásban valaki lefogta a Bányász kezét, más valaki a Diákot toloncolja a kijárat felé. A pince meg-

telt zsidongással. Egyre érkeztek a csoportok. Klágen volt a megbízott, ő tartotta számon, hogy minden szobából lejöttek-e. Ő vette fel a kapcsolatot a szobafőnökökkel, tájékoztatást kért a létszámról, ügyelt a csendre, a fegyelmezett viselkedésre. Az ajtóban állt, kifelé senkit nem engedett. Benn a legtöbben csak álltak, a kevéske ülőhelyet elfoglalta a hideg kosz. Valaki hallani vélte, hogy bombázzák a várost, ez általános csendet teremtett. Néhányan a falhoz tapasztották a fülüket, így próbálták érzékelni a föld lökéseit. Hamarosan mélyen morgó, tompa repülőzúgás préselődött át a vastag falakon. Sokan a mennyezetre néztek, onnan jön, ami jöhet. A Diák a fő falak alkotta szögletbe húzódott, szája állandóan mozgott, alighanem imádkozott. Valaki javasolta, hogy énekeljék el a Himnuszot. Kinn már valamelyest enyhült a hideg. A város mozdulatlan, tetetői csend. Fenn a kék magasban lusta bombázók cipelték a halált. Fényes acélmadarak, napsugárral ezüstözött kereszték.

Iszlai Zoltán

Az élők tisztásán

Honnan jöttem?

Hová megyek?

Formáiba a valóság, a történet zúdítt.

Papírtörékeny koponyám

anyám medenceontján iszonyyá zúzódt.

Vas-rácsozatú lépcsőkön, futószalagokon,

csörlőkön, csigákon, cséplő-masinákon,

mázsányi kalapácsok alatt döngölődtem,

de megmaradtam.

Millió ember-molekulával lökődtem

öntudatlanul. S fél-öntudatomba

családok rugalmas véd-páncélján

átroppant a zajló idő, a vándorló szökőár

a változó kor viharában.

Azóta jéggé dermedő virágként,

máskor, mint zsirban kunkorodó hús,

a teremtdés heve, zimankója szerint

fetrengek higanytengerén.